

Firbladet

Årgang 19 – nr 1 – 2006

ISSN 0804 - 2403

Utgitt av Norsk Botanisk Forening,
Østlandsavdelingen

Innhold:

Redaksjonelt	side 2
Innkalling til årsmøte i NBF – ØLA	side 3
NBF – ØLA: Møteprogram våren 2006	side 4
Herbarielørdag på Tøyen	side 4
Referat fra medlemsmøte med Leif Ryvarden: «Norges nasjonalparker og deres betydning for vern av Norges natur»	side 5
Planter på Danmark	side 6

• Redaksjonelt

Så ble det hvitt, gitt! Ja, for dette er vel det vi på Østlandet har pleid å kalle en «normal vinter». Hva som egentlig er normalt i våre dager – hva vær angår – ser ut til å være et begrep i endring. Men når vinteren er som hvitest, og grade-stokken uomtvistelig blå, da kan den grønne våren virke akk så fjern. Likevel vet vi at den ligger på lur, under det hvite teppet...

I denne utgaven av Firbladet vil vi først og fremst henlede oppmerksomheten på årsmøtet som finner sted på Blindern 8. mars.

I år skal det for første gang arrangeres landsmøte i NBF, og Østlandsavdelingen skal sende fire delegater. Disse skal velges på årsmøtet. Se for øvrig innkalling og saksliste på neste side.

Deretter følger møteprogrammet for våren 2006 med to interessante foredrag med henholdsvis Kerstin Griffin og Astri Riddervold.

I løpet av en sesong blir det gjort mange belegg blant ØLAs medlemmer. Noen presser mye, andre bare av og til. Uansett blir man

alltid sittende med noen belegg man ikke klarer å navnsette – og ofte har man kanskje ønsket å kunne rådføre seg med en ekspert før man setter på etiketten. Til høsten blir dette kanskje en mulighet; det planlegges en herbarielørdag på Tøyen en gang i november. Les mer om dette på side 4.

På side 5 finner du et referat fra Leif Ryvardens foredrag på Blindern 9. november i fjor der han presenterte «Norges nasjonalparker og deres betydning for vern av Norges natur».

Anders Often har vært på øytur – enda en gang. Det skal ikke så svære holmen til før Anders definerer det som «øy». Denne gangen har han besøkt Danmark, en bitteliten øy like ved E18 og Sandvika sentrum i Bærum kommune. Og her vokser det faktisk litt av hvert. Se side 6.

~ ~ ~

... og husk årsmøtet 8. mars!

~ ~ ~

Ansvarlige redaktører:
Per Madsen – 932 11 946
Dag Viggo Nilsen – 932 43 910
firbladet@floranor.net

Innkalling til årsmøte i Norsk Botanisk Forening – Østlandsavdelingen

Onsdag 8. mars kl.18.30
Kristine Bonnevis hus, Blindern
Rom 2416

Årsmøtet er NBF-ØLA sitt høyeste organ. På årsmøtet velges tillitsmenn, foreslås vedtekter, endres kontingenter m.m. Forslag til endring av vedtekter må være styret i hende minst 14 dager før årsmøtet.

DAGSORDEN

1 Innledning

- Godkjenning av innkalling og åpning av årsmøtet
- Valg av ordstyrer
- Valg av referent
- Valg av tellekorps
- Valg av to protokollunderskrivere

2 Årsmøtesaker

- Årsmelding fra ØLA-styret for 2005
- Regnskap for 2005 og budsjett for 2006
- Fastsettelse av kontingent
- Vedtektsendringer
- Valg av representanter til landsmøtet 19.–21. mai 2006
- Valg av styrerepresentanter og komitémedlemmer

3 Kaffe og kaker – så fortsetter vi med medlemsmøte og foredrag (se neste side)

Alle medlemmer er hjertelig velkommen!

Oslo 5.2.2006

Styret i Norsk Botanisk Forening – Østlandsavdelingen

• **NBF – ØLA: Møteprogram våren 2006**

15. februar kl. 18.30

Kerstin Griffin:

«Planter og arkeologi»

Kerstin Griffin er botaniker og har arbeidet med analyse av pollen, frø og andre plantedeler, vesentlig i samarbeid med arkeologer. Hun er nå ansatt ved Arkeologisk museum i Stavanger.

~

8. mars (etter årsmøtet)

Astri Riddervold:

«Planter i bruk ved gamle dagers drikkeskikker»

Astri Riddervold er biokjemiker og har i mange år forsket på mat og mattradisjoner.

~

Begge møtene holdes i biologibygget på Blindern (Kristine Bonnevis Hus) på rom 2416 (merk endret romnummer).

• **Herbarielørdag på Tøyen**

For så vel «storpressere» som «småpressere» vil vi prøve å få i stand en herbarielørdag på Tøyen en gang i begynnelsen av november 2006. Vi satser på å møtes ca. kl 10.00 og sitte utover lørdagen så lenge vi orker. Vi ordner med sommerens og eventuelt eldre innsamlinger, slik at de kan klargjøres for senere innlevering til samlingene i Botanisk museum.

Det er strengt forbudt å ta med belegg inn på Botanisk museum uten at de først har vært innom dypfryseren for å ta knekken på insekter. Derfor regner vi med å kunne bruke gartnerkantina for klargjøring av beleggene. Med klargjøring mener vi sikker navnetting og skrivning av etiketter. Vi satser på å avslutte dagen med middag på Darbar. Det kommer nærmere opplysninger i en senere utgave av Firbladet.

ANDERS OFTEN

**• Referat fra medlemsmøte
med Leif Ryvarden:
«Norges nasjonalparker
og deres betydning for
vern av Norges natur»**

Onsdag 9. november var det duket for et foredrag som mange av oss hadde sett frem til, en reise rundt i Norges nasjonalparker med Leif Ryvarden som guide. Det var mange fremmøtte og full sal i biologibyget på Blindern.

Leif Ryvarden er født i 1935 og er utdannet både som siv.ing. ved NTH og cand.real. ved Universitetet i Oslo. Han har skrevet en rekke artikler og bøker om norsk natur, og dessuten vært med i flere tv- og radioprogrammer om friluftsliv og natur generelt. Han har vært biologiprofessor ved Universitetet i Oslo, og drevet feltarbeid og undervist i over 80 land med særlig vekt på den tropiske sonen. Han er æresdoktor ved Universitetet i Göteborg og æresmedlem av flere større utenlandske biologiske foreninger. Leif Ryvarden har arbeidet spesielt med naturopplysning for barn både i form av bøker og på tv.

Kveldens foredrag om Norges nasjonalparker og landskapsvern-områder var tuftet på hans

enorme kunnskap om emnet, samt hans siste bok med tittelen «Norges Nasjonalparker».

Norge har pr. d.d. 32 nasjonalparker, 25 på fastlandet og 7 på Svalbard. I tillegg har vi en del landskapsvern-områder, og enkelte av disse er tatt med i boken.

Ryvarden fortalte litt om hvordan det ligger an med Norges nasjonalparker, og forvaltningen av disse. I løpet av de neste 3–4 årene vil landsplanen for naturparker være gjennomført, og da vil ca 10 % av Norges natur-områder være fredet, sier han.

Deretter fulgte den botaniske vandringen i parkene, fra sør til nord, og Ryvarden startet i Setesdalsheiene. Her er det områdene med skiferlag som ligger igjen som klumper i terrenget, og skaper store kontraster mot områdene med grunnfjell. Det å vandre inn i disse områdene, sier Leif Ryvarden, er som å gå fra parkeringsplassen ved Munchmuseet og inn i Botanisk hage.

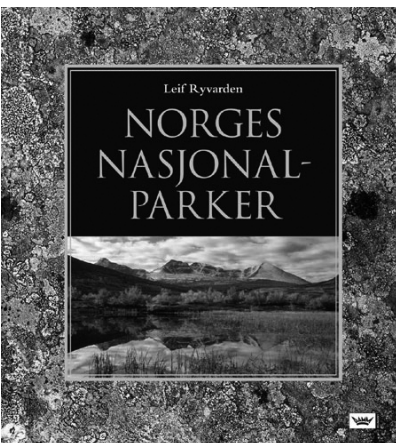
Ferden gikk så nordover, med raske turer innom stort sett alle nasjonalparkene i landet. På lerretet dukket det opp det ene fantastiske bildet etter det andre, men etter 50 minutter og et sceneskifte (vi måtte flytte til et annet auditorium fordi lysbilde-

fremviseren streiket), var foredraget plutselig over, og vi vandret ut av nasjonalparken i øvre Pasvik.

Stor applaus fra alle fremmøtte, og Leif Ryvarden fikk en flaske vin i takk fra ØLA. Et glass vin hver kveld til siste nyhetssending, det er det som holder meg ung, repliserte Leif. Undertegnede mistenker at vandringen i Norges nasjonalparker også har noe av skylda for at han holder seg godt.

Jeg var så heldig å få kjøpt et rykende ferskt eksemplar av den nye boka hans – med signatur! I romjulen koste jeg meg storlig med dette praktverket, og jeg kan anbefale boka på det varmeste. Så høstet den da også både 5-ere og 6-ere i alle bokanmeldelsene i denne kategorien.

PER MADSEN

• Planter på Danmark

Anders Often, NINA, Postboks 736
Sentrum, 0105 Oslo.

E-post: anders.often@nina.no

Innledning

Det er vel ingen annen øy i Norge som passerer av like mange biler på kloss hold, hver dag, som Danmark, denne knøttlille holmen i Sandviksbukta i Bærum, rett ut for Lakseberget båtforening. Motorvegen sørover mot Asker dunderer rett forbi og holmen ligger i støysonen fra den, men er likevel fin, selv om avstanden til en av Norges aller mest trafikkerte veier er under 100 m. I dag er det ikke rester av hus på øya, men som bildet fra 1929 viser, har den lille øya tidligere vært ganske idyllisk, dog en smule overfylt av hus (Figur 1). Men selv den gang var det en liten gjenværende kalkknaus på nordøstre del av holmen. Man kan så vidt ane en busk på toppen av knausen – kanskje den opprinnelige syrinbusken som i dag har fått bre seg.

Øya Danmark ved Sandvika brukes hvert år til å feire landet Danmark sin nasjonaldag 5. juni. Vi sakser fra innbydelsen i medlemsbladet *Danskern* 2003 (1): «Kom til DANMARK, Øya v Sandvika, er som tidligere år

Figur 1

Utsikt mot Danmark og Kadettangen, 1929. Bærumsamlingens billedgalleri.

Foto: J.H. Kuenholdt.

åpen for at vi kan være sammen og feire Grundlovsdag torsdag 5. juni. Øya er åpen for besøk fra kl. 18.00–21.00. Servering – meny som tidligere år: Grillpølser, brus og øl. Vi ønsker alle velkommen til et par hyggelig og uformelle timer på Danmark i Sandvika. Brua åpnes kl 18.00. 'Det er et yndig land' synges kl 18.30. Landgangspenger kr. 20».

I kommunedelplan for Sandvika, helhetsplan frem til 2010, er Danmark bevart. Den skal for fremtiden ligge som en fluelort i innhavet mellom motorveien, Kadettangen og Kalvøya (figur 2).

Denne notisen beskriver øyas flora pr. 2005. Så vidt jeg kjenner til, er det ingen gamle opplysninger om Danmarks flora – ja altså denne Danmarks flora i Sandvika.

Det er en båtpir fra Lakseberget båtforening og ut mot Danmark. Heldigvis er piren ca 7 m for kort til at Danmark er landfast. Derfor måtte det en kort og forfriskende svømmetur til før jeg kunne stige i land og undersøke øya. Og på den varme junidagen i 2005, med rundt 25 grader og steikende sol, var dette knapt noen ulempe.

Plantelivet

Det er en gress-slette på midten av Danmark. Denne var trolig sådd til med engfrø. Dominerende gras var hundegras, trådrapp, smårapp, rødsvingel, engkvein og stivsvingel. Rundt sletta var det små knauser og strandberg. Det var noen kratt av rosebukser og syrin. På NV-siden av sletta vokste en liten klon malurt. Ellers var det mye engnellik på de tørreste flekkene. Ved sjøen var det flere bittesmå fragmenter med strandvegetasjon med hele 10 strandplanter (Tabell 1), blant annet med strandkjeks, strandstjerne, strandkjempe, strandrug og strandkvann.

De botanisk sett mest interessante artene var de store mengdene av engnellik, og den lille forekomsten av den gamle «brennevinsplanten» malurt. Det var også interessant at det var så mange strandplanter i de små fragmentene av strandvegetasjon som fantes der, totalt hele 11 arter.

Det ble til sammen funnet 75 arter av blomsterplanter på Danmark (Tabell 1). Dette er et middels høyt artsantall for ei såpass lita øy, men det holder jo langt til et vanlig skoleherbarium som i gamle dager var på 40 arter, eventuelt 60 for de som var ekstra ivrige.

Figur 2

Helhetsplan 2010, for Sandvika sentrum basert på dagens veisystem. Danmark er den lille muselorten i indre fjordbasseng rett nordøst for Kadettangen (= Frihetsgudinnen opp-ned).

Artsantallet kan vurderes som middels høyt, noe som trolig skyldes en kombinasjon av ulike årsaker som trekker opp og ned. For det første viser bildet fra 1929 at øya for 77 år siden var nesten dekt med hus. Det er derfor stort sett en ung vegetasjon på Danmark i dag, og derfor ikke å forvente at man kan finne arter med dårlig spredning eller langlevde, mattedannende arter. Dette trekker artsantallet ned. Dernest er det en hard og noe omdannet sedimentær bergart Danmark er bygd opp av. Denne bergarten gir et forholdsvis surt og næringsfattig jordsmonn, og under slike edafiske forhold er artsantallet av planter lavere enn på kalkstein som man finner ellers i Bærums øyrike. Og for det tredje er det midtre området av øya parkmessig opparbeidet til en grillplass med begrenset botanisk interesse. Dette siste inngrepet kan dog ha tilført øya noen få nye arter i form av innsådde enggras og nye ugrasarter.

Kort diskusjon

I grove trekk kan man si at dagens bruk av Danmark er grei nok med hensyn til å ta vare på øyas biologiske mangfold, men på sikt kan det godt ryddes litt kratt. Det er også fint om det ikke bygges nye installasjoner utover dagens grillsted og flaggstangfeste. De plantede bøketrærne bør på sikt

ikke få vokse seg altfor store slik at de gir skyggefulle forhold på det meste av øya.

Det er noe tradisjon for nasjonale enklaver i andre skandinaviske land. For eksempel har Norge kjøpt ei lita øy i Kramfors, litt nord for Sundsvall i tjukkeste Sverige (Ramnefjell 2005). Den lille øya på ca 300 m² er riktignok bygd av norsk ballastjord som norske skip losset i Ångermans-elva før tømmer ble lesset for utskiping til det europeiske markedet. Øya kalles også for «Lille Norge».

Hvor lang den danske tradisjonen er på Sandvikas «Danmark», vet jeg ikke, men at øya ikke er bygd opp av dansk ballastjord er sikkert, men derimot av godt stekte og omdannede, flere hundre millioner år gamle kambrium-siluriske bergarter. Likevel burde jo Bærum kommune og den norske stat, etter modell fra Kramfors, tilby Danmark via Dansk forening i Norge å få kjøpe denne enklaven i Bærums innhav.

Tabell 1

Planter på Danmark, Sandvika (NM_{ED}859,404), ca 50 x 70 m. Undersøkt: 23.06.2005 av Anders Often. I tillegg kommer bøk *Fagus sylvatica* (5 stykker) og blodbøk *Fagus sylvatica* f. *atropurpurea* (én busk) som nylig er plantet, pluss brønnkarse *Rorippa palustris* som kun ble funnet i litt jord

mellom treplankene på flytebrygga ut til Danmark. Navnsettingen følger Elven (2005).

Totalt: 75 arter og underarter

Busker og trær

er markert med "L" – 13 stykker

Forvilede kulturplanter

er merket med "K" – 11 stykker

Strandplanter

er merket med "S" – 10 stykker

Acer platanoides Spisslønn L
Achillea millefolium Ryllik
Agrostis capillaris Engkvein K
Angelica archangelica ssp. *littoralis*
Strandkvann S
Arenaria serpyllifolia Sandarve
Armeria maritima Fjørekkoll S
Artemisia absinthium Malurt K
Artemisia campestris Markmalurt
Artemisia vulgaris Burot
Aster tripolium Strandstjerne S
Atriplex longipes ssp. *longipes*
Skaftmelde S
Atriplex prostrata ssp. *prostrata*
Tangmelde S
Barbarea vulgaris var. *vulgaris*
Vanlig vinterkarse
Berberis vulgaris Berberiss L K
Berteroia incana Hvitdodre
Betula pendula var. *pendula*
Hengebjørk L
Campanula rotundifolia Blåklokke
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
Vanlig arve
Cerastium tomentosum Filtarve K
Cotoneaster lucidus Blankmispel L K
Dactylis glomerata Hundegras
Dianthus deltoides Engnellik
Erigeron acer ssp. *acer*
Vanlig bakkestjerne
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra* Rødsvingel
Festuca trachyphylla Stivsvingel K
Fraxinus excelsior Ask L
Galeopsis bifida Kvasstdå
Galium album Stormaure
Galium verum Gulmaure

Hieracium gruppe *Vulgata*
Beitesvevegruppa
Hieracium pilosella Hårsveve
Hypericum perforatum Prikkperikum
Leymus arenarius Strandrug S
Ligusticum scoticum Strandkjeks S
Linaria vulgaris Lintorskemunn
Matricaria perforata Ugrasbalderbrå
Medicago lupulina Sneglebelg
Melilotus officinalis Legesteinkløver
Myosotis arvensis Åkerminneblom
Origanum vulgare Bergmynte
Pheum pratense Engtimotei
Pinus sylvestris Furu L
Plantago major ssp. *major*
Vanlig groblad
Plantago maritima ssp. *maritima*
Strandkjempe S
Poa annua Tunrapp
Poa compressa Flatrapp
Poa nemoralis Lunderapp
Poa pratensis ssp. *angustifolia* Trådrapp
Poa pratensis ssp. *subcaerulea* Smårapp
Polygonum aviculare Tungras
Potentilla anserina Gåsemure S
Potentilla argentea var. *argentea*
Sølvzure
Prunus spinosa Slåpetorn L
Rhamnus catharticus Geitved L
Rosa dumalis Kjøtttype L
Rosa rugosa Rynkerose L
Rosa villosa ssp. *mollis* Bustnype L
Rumex crispus Krushøymol S
Sedum acre Bitterbergknapp
Sedum hybridum Sibirbergknapp K
Sedum spurium Gravbergknapp K
Sedum telephium Smørbutikk
Senecio viscosus Klustersvineblom
Senecio vulgaris Åkersvineblom
Solidago canadensis Kanadagullris K
Sonchus asper Stivdylle
Sonchus oleraceus Haredylle
Sorbus intermedia Svensk asal L K
Syringa vulgaris Syrin L K
Taraxacum vulgare Løvetann
Trifolium arvense Harekløver
Trifolium repens Hvitkløver
Veronica chamaedrys
Tveskjeggveronika
Vicia cracca Fuglevikke

Litteratur

- Elven, R. (red.). 2005. *Johannes Lid og Dagny Tande Lid. Norsk Flora.*
7. utgåve. Det Norske Samlaget, Oslo, 1230 s.
- Ramnefjell, G. 2005. Norge kjøper øy i Sverige.
Dagbladet 5. mars 2005, s. 6.

B

Retur: NBF ØLA, Botanisk museum, NHM, Postboks 1172 Blindern, 0318 Oslo

Styret i Østlandsavdelingen:

Jonny Løe

leder

jonnyloe@online.no

917 59 090

Siw Gjosund

sekretær

siw_gjosund@hotmail.com

402 33 116

Hilde Friis

hilde.friis@sensewave.com

993 19 423

Anders Often

anders.often@nina.no

64 94 04 32

Jan Wesenberg

blyttia@nhm.uio.no

908 88 683

Margaret Mortensen

nestleder

mam@md.dep.no

911 09 193

Kim Halvor Hartvig

naturvernansvarlig

hartvig@naturvern.no

22 23 20 91

Ane Vollsnes

ane.vollsnes@umb.no

913 26 836

John Magne Grindeland

jm-grind@frisurf.no

971 80 375

Dag Viggo Nilsen

dagvn@broadpark.no

932 43 910

ØLA sine hjemmesider:

<http://www.nhm.uio.no/botanisk/nbf/ola1/Hovedside.htm>

Stoff til Firbladet kan sendes til:

firbladet@floranor.net